

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

12 נובמבר 2012

ע"א 2640-04-12 בנדל ואח' נ' בולגנים

אל: ע"ד צבי יעקובוביץ, צבי יעקובוביץ - משרד עו"ד
תובל 11 מיקוד 52522
רמת גן

טלפון מרכז מידע: 077-2703333

משרד ערעורין

20.11.2012

בית דין

מכתב מלווה

מצורף בזה מסמך פסק דין.

כ"ז חשון תשע"ג, 12 נובמבר 2012

תאריך

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

11 נובמבר 2012

ע"א 2640-04-12 בנדל ואח' נ' בולגנים
ע"א 54445-03-12 בולגנים נגד בנדל ואח'

בדלתיים סגורות

1

בפני הרכב כב' השופטים:
יגאל גריל, ס. הנשיאה, אב"ד
עודד גרשון, שופט
יעל וילנר, שופטת

1. ד"ר דב בנדל : המערערים בע.א. 2640-04-12
2. מדיקל קונסלטנס אינטרנשיונל (אמ.סי.אי) בע"מ : המשיבים בע.א. 54445-03-12
3. הראל חברה לביטוח בע"מ
ע"י ב"כ משרד עוה"ד צ. יעקובוביץ ואח'

נגד

המשיב בע.א. 2640-04-12 : אברהם בולגנים
המערער בע.א. 54445-03-12 :

2

פסק דין

3

א. בפנינו שני ערעורים שהדיון בהם אוחד על פסק דינו של בית משפט השלום בחיפה (כב' השופטת אילת דגן), מיום 15.2.2012, בתיק אזרחי 7715/08, לפיו נתקבלה חלקית תביעתו של המשיב והמערערים מס' 1 ומס' 3 חוייבו לשלם למשיב את הסכום של 80,000 ₪ בתוספת הוצאות משפט כפי שצויינו בפסק הדין, ולרבות שכר טרחת עו"ד בסך כולל של 23,200 ₪.

9

ב. הנסיבות הצריכות לענין הינן בתמצית אלה:
המשיב בע.א. 2640-04-12 (שהוא גם המערער בע.א. 54445-03-12, וייקרא להלן: "המשיב"), הגיש את תביעתו כנגד המערערים בע.א. 2640-04-12 (שהם המשיבים בע.א. 54445-03-12, וייקראו להלן: "המערערים") בעילה של רשלנות רפואית בביצוע טיפול רפואי ו/או בהעדר הסכמה מדעת לטיפול רפואי שניתן ו/או פגיעה באוטונומיה.

10

ג. המשיב הגיע לטיפול רפואי אצל המערער מס' 1 (להלן: "המערער"), עקב שבר בשן התחתונה בלסת ימין. המערער הסביר למשיב שיש לבצע סתימה בשן מס' 46, וכן הסביר למשיב באיזה חומר תבוצע הסתימה.

15

לטענת המשיב, כשהתקרב אליו המערער עם מזרק כדי להזריק לו חומר הרדמה, צלצל הטלפון והמערער השיב לשיתה כשהוא מניח את הטלפון בין הכתף לאוזן, ובעודו משוחח

19

20

21

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

11 נובמבר 2012

ע"א 2640-04-12 בנדל ואח' נ' בולגנים
ע"א 54445-03-12 בולגנים נגד בנדל ואח'

בדלתיים סגורות

1 הזריק למשיב, שחש כאבים עזים שאותם תיאר כזרם חשמלי חד ומכאיב, יותר משחש אי
2 פעם כשקיבל זריקות בעבר.
3

4 ד. טרם כניסה לדיון בגוף התביעה, הורה בית משפט קמא (פיסקה 12 של פסק הדין) לדחות
5 את התביעה כנגד המערער מס' 2 הואיל, כך קבע בית משפט קמא, שמערער זו היא
6 סוכנות ביטוח ואין כל יריבות נגדה, מה גם שהמבטחת (המערער מס' 3) נטלה על עצמה
7 את הייצוג.
8

9 לפיכך, בכל מקום שבו נציין "המערערים" הכוונה תהא למערערים שחוייבו, דהיינו,
10 המערער מס' 1 והמערער מס' 3.
11

12 ה. אין מחלוקת על כך, שלמשיב אכן ניתנה זריקה על-ידי המערער לצורך הרדמה מקומית
13 בשיטת בלוק מנדיבולרי מימין בחומר לידוקאין 2%. משפנה המשיב למערער למחרת
14 בבוקר, הואיל והרדימות לא חלפה, היפנה המערער את המשיב לטיפול במרפאת פה ולסת
15 בבית החולים רמב"ם, שם אובחנה פגיעה עצבית. אין מחלוקת, כי למשיב נגרם נזק
16 נוירולוגי בקנים לצמיתות, כשהנכות היא בשיעור של בין 10% - 15% לצמיתות.
17

18 ו. לפי קביעת בית משפט קמא הוכח, שמדובר בירידת תחושה (היפואסטזיה), ובאופן מעשי
19 סובל המשיב מתחושת רדימות בשפה, סנטר, לשון וחיך ימין, וכן ירידה בתחושה בלחי ימין,
20 מן הגבול התחתון של הלסת התחתונה ועד קו זוית העין.
21

22 בית משפט קמא קיבל את עמדת המשיב שמגבלות אלה גורמות לו בפועל לסבל יום יומי
23 ופגיעה לא מבוטלת באיכות החיים.
24

25 ז. השאלה הראשונה שבית משפט קמא הכריע בה היא השאלה האם הנזק שנגרם למשיב הינו
26 מחמת רשלנות, או שהוא נובע מפגיעה בעצב המהווה סיכון מוכר נדיר שלא ניתן היה
27 להימנע ממנו שעה שהוחלט ליתן טיפול, דהיינו, האם הוכחה עוולת הרשלנות מחמת
28 התנהגות לא זהירה ומקובלת של המערער בעת ההזרקה?
29

30 ח. לצורך ההכרעה בשאלה האם היתה רשלנות בטיפול, בחן בית משפט קמא את המחלוקת
31 העובדתית, דהיינו, האם שוחח המערער בטלפון בשעה שביצע את ההזרקה אם לאו. בית
32 משפט קמא קבע שבשאלה עובדתית זו לא הרים המשיב את הנטל במידה מספקת, וכנגד
33 עדותו לפיה ענה המערער לטלפון ושוחח בזמן שהזריק, ניצבת עדות המערער בסתירה

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

11 נובמבר 2012

ע"א 12-04-2640 בנדל ואח' נ' בולגנים
ע"א 12-03-54445 בולגנים נגד בנדל ואח'

בדלתיים סגורות

חזיתית. המערער הכחיש ששוחח בטלפון והבהיר שבזמן טיפול הוא לעולם אינו מבצע שיחות טלפון, ואם מצלצל הטלפון עונה הסייעת שנמצאת איתו כל מהלך הטיפול.

בית משפט קמא קבע, כי עדותו של המערער כנה ומהימנה ולפיכך העדיף בית משפט קמא את עדות המערער על פני גירסתו העובדתית של המשיב, כשבית משפט קמא מציין שעל מכלול עדותו של המשיב ניתן פחות לסמוך (עמ' 4 של פסק הדין).

ט. בהקשר זה הוסיף בית משפט קמא, כי אכן הסייעת של המערער לא הובאה לתמיכה בגירסת המערער לפיה הוא לא דיבר בטלפון, ואולם, המערער הסביר בעדותו שהסייעת שעבדה עימו אז כבר אינה עובדת עימו מזה כ-10 שנים, דהיינו, היא עזבה סמוך אחרי המקרה, הוא לא היה בקשר איתה מאז שעזבה ולמיטב ידיעתו היא גם עזבה את הארץ.

בית משפט קמא ציין שהמקרה נשוא הדיון אירע ביום 29.5.01, ואילו התביעה הוגשה ביום 27.5.08, משמע, בחלוף שבע שנים, יום אחד לפני ההתיישנות, ומדובר בשיהוי המקשה על בירור החבות.

בית משפט קמא דחה איפוא את הטענה העובדתית לפיה שוחח המערער בטלפון בעת ההזרקה, ובכך גם נדחתה הטענה שחוסר זהירות זה גרם לנזק.

י. טענה נוספת שהעלה המשיב היא, שהתרשלות המערער בטכניקת ההזרקה גרמה לנזק. לענין זה צירף המשיב חוות דעת של מומחה מטעמו בתחום הנורוכירורגיה, ואילו המערערים הגישו חוות דעת נגדית של מומחה פה ולסת מטעמם וזה הסביר כי מתן הרדמה מקומית בטכניקה של בלוק מנדיבולרי הכרחי לצורך טיפול דנטלי של סתימת השבר בקיר הלינגוואלי.

מתן אילחוש מקומי הוא פרוצדורה נפוצה ובטוחה יחסית, אין דרך אחרת לבצע את הטיפול, ולפי חוות דעת המומחה מטעם המערערים נזק עיצבי מאילחוש אינו יכול להיחשב רשלנות רפואית אלא כסיבוך רפואי נדיר, אם כי מוכר, בספרות הרפואית.

י"א. באשר לטענה כי ההזרקה בוצעה במחט לא חדה, ציין בית משפט קמא שקביעת המומחה מטעם המשיב בענין זה היפותטית, בעוד שהמערער העיד שההרדמה בוצעה תוך שימוש במזרק דנטלי סטנדרטי עם מחט חד פעמית חדשה. גם המומחה מטעם המערערים דחה את ההיפותזה של המומחה מטעם המשיב, וציין שאין שימוש חוזר במחטים.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

11 נובמבר 2012

ע"א 12-04-2640 בנדל ואח' נ' בולגנים
ע"א 12-03-54445 בולגנים נגד בנדל ואח'

בדלתיים סגורות

י"ב. גם טענת המשיב בדבר אלטרנטיבות טיפוליות מסוכנות פחות-נדחתה. בית משפט קמא קבע, כי לשם טיפול לצורך סתימת שן מס' 46 לא ניתן, ולא מקובל, לטפל אלא לאחר מתן זריקת הרדמה מקומית של בלוק מנדיבולרי, ולכן האלטרנטיבה היחידה היא הרדמה או ויתור על הטיפול.

לפיכך, דחה בית משפט קמא את טענת המשיב בדבר אי-מסירת מידע אודות טיפולים אלטרנטיביים או הרדמה אלטרנטיבית.

י"ג. בהתייחס לסיכוני ההרדמה המקומית שבוצעה בפועל, קבע בית משפט קמא שאכן אין מחלוקת כי המערער לא הסביר דבר בענין זה. המערער הודה בעדותו שהוא אינו נוהג להסביר למטופלים את הסיכוי לנזק עצבי קבוע הואיל והסתברות התרחשותו היא של 0.0001%, וסיכון כזה מעולם לא התרחש במרפאתו כל שנות עבודתו עד האירוע, ולפי עדותו מעולם לא הגיע אליו מטופל שסירב לקבלת זריקת אילחוש.

י"ד. בית משפט קמא מאזכר את עדות המומחה מטעם המערערים שלפיה אין מיידיעים מטופל על כך שיש סבירות אפסית וקלושה לפגיעה בעצב הלסת, או בעצב הלשון כתוצאה מן ההרדמה, וכדברי הרופא : "לא יידענו בעבר וגם היום אנו לא מיידיעים".

ט"ו. בית משפט קמא בחן את השאלה האם פרקטיקה זו תואמת את חובת הגילוי לפי סעיף 13 של חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, ובהתייחס לפסיקה רלוונטית כפי שפורטה בפסק דינו של בית משפט קמא.

המסקנה אליה הגיע בית משפט קמא בפיסקאות 31-32 של פסק דינו הינה, שיש ליידע את המטופל אודות הסיכונים השכיחים יותר בהרדמה כתוצאה מבלוק מנדיבולרי (נזק עצבי חולף), ואולם, בית משפט קמא סבור, כי ראוי נכון וסביר ליידע את המטופל גם אודות סיכון נדיר יותר, אך חמור ובעל השלכות על חיי אדם לצמיתות. סיכון זה רלוונטי, כך כותב בית משפט קמא, לצורך קבלת החלטה מושכלת האם לעבור את הפרוצדורה אם לאו.

מוסיף בית משפט קמא, שזק זמני איננו כה נדיר בהסתברותו, ולכן אותו צריך לגלות למטופל. אם ממילא מוטלת חובה לגלות את הנזק הזמני, הרי תוספת הגילוי בדבר נזק קבוע אינה גוזלת משאבים גדולים יותר, ואינה יוצרת הכבדה בלתי סבירה על הרופא.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

11 נובמבר 2012

ע"א 12-04-2640 בנדל ואח' נ' בולגנים
ע"א 12-03-54445 בולגנים נגד בנדל ואח'

בדלתיים סגורות

מסקנת בית משפט קמא, בפיסקה 32 של פסק הדין, היא כי טיפול רפואי הכרוך בהרדמה
מקומית מחייב גילוי של מידע רלוונטי כדי לאפשר למטופל לקבל החלטה מושכלת, וזאת
גם לגבי הסיכונים הכרוכים בקבלת הזריקה.

משלא נעשה גילוי כזה על ידי המערער, קובע בית משפט קמא כי המערער הפר את חובת
הגילוי שבדין ובכך התרשל כלפי המשיב.

ט"ז. בית משפט קמא מוסיף ובודק, האם קיים קשר סיבתי בין העדר ההסכמה מדעת (הפרת
חובת גילוי המידע) לבין הנזק שאירע, דהיינו: מה היה עושה המשיב אילו היה מובא הסיכון
הנדיר לידיעתו. מסקנת בית משפט קמא היא שרוב הסיכויים הינם שהמשיב היה בוחר
לקבל את הזריקה, ושלא לאבד את השן, כפי שנראה שרוב הציבור מוכן לקחת ביום-יום
את הסיכון הנדיר תוך חישוב סטטיסטי ש"לו זה לא יקרה".

לפיכך, קובע בית משפט קמא כי המערער אמןם הפר את חובת הגילוי, אך לא מתקיים קשר
סיבתי בין הפרת חובת הגילוי לבין נזק הגוף שנגרם למטופל.

י"ז. בהמשך לכך מצביע בית משפט קמא על ההלכה שנפסקה ב-ע.א. 2781/93 **דעקה נגד בית**
החולים כרמל, פ"ד נ"ג (4) 526, שם נקבע לראשונה פיצוי בגין ראש נזק עצמאי של פגיעה
באוטונומיה, הנותן מענה למקרים בהם קיימת התנהגות עוולתית מוכחת על ידי הפרת
חובת הגילוי, אך לא מתקיים הקשר הסיבתי הדרוש בין התנהגות זו לבין הנזק. זהו פיצוי
לא ממוני הניתן בגין שלילת חופש הבחירה של הנפגע והפגיעה בכבוד האדם שלו, ולא בגין
נזק הגוף שנגרם לו מחמת הטיפול הרפואי.

כותב בית משפט קמא, בפיסקה 38 של פסק הדין, כי "**לאור הפגיעה ובנסיבות המיוחדות**
של התובע, שמפאת צנעת הפרט לא מצאתי לפרטן במלואן, מצאתי להעמיד את הסכום
הראוי לפיצוי ע"ס 80,000 ₪".

בנוסף, וכפי שכבר ציינו לעיל, הטיל בית משפט קמא על המערערים מסי' 1 ומסי' 3 לשפות
את המשיב בגין הוצאות המשפט (כמפורט בפיסקה 39 של פסק הדין), וכן תשלום שכר
טרוחת עו"ד בסכום של 23,200 ₪.

י"ח. שני הצדדים ממאנים להשלים עם פסק דינו של בית משפט קמא.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

11 נובמבר 2012

ע"א 12-04-2640 בנדל ואח' נ' בולגנים
ע"א 12-03-54445 בולגנים נגד בנדל ואח'

בדלתיים סגורות

המשיב כותב בהודעת הערעור, (ע.א. 12-03-54445) כי שגה בית משפט קמא כשקבע העדר
רשלנות רפואית מוכחת. לטעמו, שגה בית משפט קמא משהתעלם מפעולתו הבלתי
מקצועית והבלתי זהירה של המערער ושימוש בטכניקה רפואית שגויה בכך שפעל להזרקת
חומר לעצם הלסת של המשיב שלא בטכניקה הנכונה, כעולה מהסבריו של המומחה מטעמו
של המשיב.

עוד נטען, שבית משפט קמא שגה משקיבל את עמדתו של המערער, אשר לא שלל את עדותו
הברורה של המשיב בפני בית משפט קמא.

כמו כן שגה בית משפט קמא משלא נתן משקל ראוי להעדר רישום רפואי בענין הבלוק
המנדיבולרי והעובדה שהמערערים והמומחים מטעמם לא תמכו את גירסתם על ביצוע
אילחוש בנתונים שתוארו בכתב הגנתם, ואף לא הציגו מסמכים רפואיים מטעמם.

עוד נטען בערעור, כי שגה בית משפט קמא משלא נתן משקל לגירסתו היחידה של המשיב,
ובכך שלא נתן משקל לטכניקת ההזרקה הכושלת שגרמה לנזק הרפואי ולפגיעה במשיב.
כמו כן נטען כי שגה בית משפט קמא משלא נתן משקל לעובדה שההליך התבצע תוך שיחת
טלפון, וזאת בניגוד לכל אחריות מקצועית סבירה.

המשיב מוסיף וטוען בערעורו שבית משפט קמא לא נתן משקל לנזקים החמורים שהוכחו,
ולנזק האישי שנגרם למשיב אשר נפגע פגיעה בלתי הפיכה עקב רשלנותו הרפואית של
המערער שכתוצאה ממנה נקבעה למשיב נכות צמיתה.

העתירה היא לפסוק נזקי גוף בשיעורים שאותם תבע המשיב כמפורט בתחשיבי הנזק,
שהוגשו לבית משפט קמא.

בישיבת קדם הערעור מיום 4.9.12 הודיע המשיב, שהופיע בהליך הערעור בגפו וללא ייצוג
משפטי, שאין בדעתו להוסיף מסמכים מעבר לאמור בהודעת הערעור שהגיש (ולפיכך לא
הוגשו עיקרי טיעון מטעם המשיב).

המערערים ממקדים את ערעורם (ע.א. 12-04-2640) בעיקרו של דבר בקביעתו של בית
משפט קמא בכל הנוגע לעילה של פגיעה באוטונומיה. לטעמם, התעלם בכך בית משפט קמא
לחלוטין מהילכות בית המשפט באשר לעילת הפגיעה באוטונומיה והגיע למסקנה מוטעית
שלפיה המערער פגע באוטונומיה של המשיב משלא הסביר לזה האחרון על ההסתברות

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

11 נובמבר 2012

ע"א 12-04-2640 בנדל ואח' נ' בולגנים
ע"א 12-03-54445 בולגנים נגד בנדל ואח'

בדלתיים סגורות

האפסית להתהוות נזק עצבי קבוע כשיכויי ההסתברות להתרחשות נזק כזה נדירים
(0.0001% - 0.01%).

נטען על ידי המערערים כי שגה בית משפט קמא בהכרעתו לפיה יש חובה ליידע מטופל
בטרם ביצוע טיפול שיניים שיגרתי ופשוט (סתומת אמלגם) באשר לאפשרות של סיבוך אשר
סיכויי הסתברות התרחשותו הם נדירים, כמצויין לעיל, וכי אי-יידוע זה, עולה כדי פגיעה
באוטונומיה.

לשיטת המערערים, בנסיבות טיפול מעין זה (סתומה בשן), משמע, טיפול שיגרתי המתבצע
מידי יום ביומו, לא קיימת כלל חובת יידוע של מטופל לסיבוך כה נדיר, ולכן גם לא ניתן
לקבוע שהמערער פגע באוטונומיה של המשיב בכך שלא יידע אותו בדבר הסיבוך נשוא
התביעה והערעור.

המערערים מוסיפים ומליינים על כך שבית משפט קמא פסק פיצוי בסכום של 80,000 ₪ ,
וזאת כשבית משפט קמא בוחר, מפאת צנעת הפרט, שלא לפרט את הנסיבות המיוחדות של
המשיב, דהיינו, הנסיבות שבגינן בחר בית משפט קמא להעמיד את הפיצוי על הסכום הנ"ל.
לטעמם של המערערים צנעת הפרט אינה יכולה לשמש סיבה להעדר נימוק אודות הנסיבות
שבגינן בוחר בית המשפט להעמיד את גובה הפיצוי הראוי לשיטתו על סכום כזה או אחר.
הפתרון הראוי לדעת המערערים הינו, להורות ששמיעת הראיות תהא בדלתיים סגורות או
לחלופין למחוק את שמו של המשיב מכותרת פסק הדין.

עוד טוענים המערערים, שבקביעת שיעורו של הפיצוי בגין הפגיעה באוטונומיה אין
רלוונטיות לנסיבות הספציפיות של הניזוק ובוודאי שנסיבותיו של המשיב לאחר האירוע
נשוא התביעה והערעור אינן רלוונטיות לקביעת היקף הפיצוי, בגין עילת הפגיעה
באוטונומיה. המערערים סבורים ששגה בית משפט קמא בקביעת שיעורו של הפיצוי וכן
ששגה בקביעת שיעור שכר הטרחה.

עוד ובנוסף טוענים המערערים, כי שגה בית משפט קמא משקבע כי המערערת מס' 2 היא
סוכנות ביטוח.

כ. בתאריך 30.10.12 התקיים בפנינו הדיון בערעור. המשיב (שהוא המערער בע.א.
12-03-54445) ציין שכל החומר הדרוש מופיע במסגרת פסק דינו של בית משפט קמא, כמו
גם בפסק הדין שניתן ביום 28.6.12 על ידי ס. הנשיאה כבי השופטת ש. וסרקרוג אשר בפניה

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

11 נובמבר 2012

ע"א 12-04-2640 בנדל ואח' נ' בולגנים
ע"א 12-03-54445 בולגנים נגד בנדל ואח'

בדלתיים סגורות

נדון ערעור שהגיש המשיב על החלטת כב' הרשמת בכל הנוגע לבקשת המשיב לפטור
מהפקדת ערבון.

כ"א. לעיצומו של ענין טען בפנינו המשיב בהרחבה והצביע על הנזק שנגרם לו כתוצאה מן
ההזרקה ועל הפגיעה הממשית בו, כאשר מחמת הנכות שנגרמה לו הוא התדרדר בכל
המובנים מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, המשיב חזר והיפנה לתחשיבי הנזק שהוגשו
במסגרת בית משפט השלום, וכן ביקש בנוסף לכך להעמיד את שיעור שכר הטרחה שנפסק
לזכותו בבית משפט קמא על הסכום הריאלי של שכר הטרחה וההוצאות שהוא שילם
בפועל.

כ"ב. ב"כ המערערים חזר על הנטען בהודעת הערעור ובעיקרי הטעון שהגיש, וסמך את ידיו על
קביעותיו של בית משפט קמא בפסק דינו, אך למעט בכל הנוגע לעילת הפגיעה באוטונומיה,
כשבענין זה טוענים המערערים שהכרעתו של בית משפט קמא מוטעית מיסודה.

ב"כ המערערים גם היפנה, בין היתר, לקביעתו של בית משפט קמא לפיה לא ניתן להתבסס
על עדותו של המשיב.

במהלך הדיון, ובשים לב לפניית בית המשפט אליו, הודיענו ב"כ המערערים על הסכמת
מרשתתו לכך שהפיצוי הכספי ששולם למשיב לפי פסק דינו של בית משפט קמא, ולרבות
הוצאות המשפט, יישארו בידיו של המשיב, מבלי שיהא עליו להחזירם, וזאת ככל שתתקבל
טענת המערערים שיש לבטל אותו חלק של פסק-הדין לפיו התקבלה התביעה בגין העילה של
פגיעה באוטונומיה.

עוד ביקש ב"כ המערערים שתבוטל הקביעה בסעיף 1 של פסק הדין שלפיה המערערת מסי' 2
היא סוכנות ביטוח, שכן המדובר בחברה לניהול תביעות.

כ"ד. לאחר שנתנו דעתנו לפסק דינו של בית משפט קמא, ולטיעוניהם של שני הצדדים, מסקנתנו
היא שיש לקבל את ערעורם של המערערים בע.א. 12-04-2640, ולבטל את קביעתו של בית
משפט קמא בכל הנוגע לעילת הפגיעה באוטונומיה (תוך השארת כל הכספים ששולמו
בהתאם לפסק הדין של בית משפט קמא בידי המשיב). במקביל יש לדחות את ערעורו של
המשיב.

כ"ה. נדון תחילה בערעורו של המשיב (ע.א. 12-03-54445):

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

11 נובמבר 2012

ע"א 2640-04-12 בנדל ואח' נ' בולגנים
ע"א 54445-03-12 בולגנים נגד בנדל ואח'

בדלתיים סגורות

1 בית משפט קמא קבע חד-משמעית שלא הוכחה רשלנות מצד המערער במונחן הטיפול הרפואי
2 למשיב. בית משפט קמא דחה את הטענה העובדתית של המשיב לפיה שוחח המערער
3 בטלפון בעת ההזרקה, כשם שדחה את טענת המשיב לגבי טכניקת ההזרקה שגרמה לנזק,
4 והעדיף בענין זה את חוות דעתו של מומחה פה ולסת שמטעם המערערים, על פני חוות דעתו
5 של המומחה בתחום הנורוכירורגיה מטעמו של המשיב. כך גם דחה בית משפט קמא את
6 הטענה בדבר מחט לא חדה, או שהמחט נשברה או התעקמה.

7
8 כ"ן. בית משפט קמא הוסיף וקבע, כי הוא מעדיף את עמדת המומחה מטעם המערערים שלפיה
9 בהעדר הוכחה בפועל של התרשלות, לא ניתן להסיק מסקנה של התרשלות מתוך עצם
10 העובדה שהתרחש נזק, אלא המסקנה היא שהתממש סיכון נדיר, מוכר ברפואה.
11 כמו כן קבע בית משפט קמא שהוא מקבל את חוות דעת המומחה מטעם המשיב,
12 המסתמכת על הספרות הרפואית המקובלת, ולפיה הסיכוי לנזק עצבי קבוע (במובחן מנזק
13 חולף) כתוצאה מבלוק מנדיבולרי, עומד על 0.01% - 0.0001%.

14
15 עוד ובנוסף קבע בית משפט קמא, שלצורך טיפול של סתימת שן מס' 46 לא ניתן ולא מקובל
16 לטפל אלא לאחר מותן זריקת הרדמה מקומית של בלוק מנדיבולרי, ולכן האלטרנטיבה
17 היחידה היא הרדמה, או ויתור על הטיפול. במקביל, גם לא ניתן לתת מידע ביחס
18 לאלטרנטיבות שהרי אלא אינן קיימות בענין זה בעולם רפואת השיניים.

19
20 כ"ז. קביעותיו ומסקנותיו אלה של בית משפט קמא מבוססות על חומר הראיות שהונח בפני בית
21 משפט קמא אשר ראה ושמע את העדים שהופיעו בפניו, ואין להתערב בממצאים
22 העובדיים שנקבעו על ידי הערכאה הדיונית לה היתה ההזדמנות להתרשם באופן בלתי
23 אמצעי מן העדים אשר הופיעו בפניה.
24 מה גם, שבית משפט קמא לא הסתפק בקביעות ואמירות גורפות, אלא פירט ונימק היטב
25 את קביעותיו ומסקנותיו.

26
27 כ"ח. בנוסף, רשאי היה בית משפט קמא להעדיף חוות דעת רפואית אחת על פני רעותה, מה גם
28 שציון כי חוות הדעת של מומחה פה ולסת מטעם המערערים מתבססת על ספרות
29 רפואית/מאמרים. בין היתר הוסיף וציין בית משפט קמא, כי המומחה מטעם המשיב הוא
30 נורוכירורג, ומכאן שאין לו מומחיות דנטלית, הוא מעולם לא ביצע טיפול שיניים, והוא
31 אינו יודע איזו זריקת הרדמה מתאימה לכל איזור בפה, והיכרותו את נושא הבלוקים
32 המנדיבולריים נובעת מהזרקות שביצע לשיכון כאבים בראש לפני שלושים – ארבעים שנה,
33 בעוד שהמומחה מטעם המערערים, שהוא כאמור מומחה פה ולסת, ביצע אלפי בלוקים

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

11 נובמבר 2012

ע"א 12-04-2640 בנדל ואח' נ' בולגנים
ע"א 12-03-54445 בולגנים נגד בנדל ואח'

ב ד ל ת י י ם ס ג ו ר ו ת

מנדיבולריים והוא מסתמך על הפרקטיקה המקובלת הנלמדת בבתי הספר לרפואת שיניים
(פיסקה 25 של פסק הדין).

משכך, אין בידינו אלא לאמץ את קביעותיו ומסקנותיו של בית משפט קמא, כפי שאלה
פורטו ונומקו בפסק דינו (אך למעט באשר לעילה של פגיעה באוטונומיה), ולפיכך אנו
דוחים את הערעור שהגיש המשיב בע.א. 12-03-54445.

כ"ט. את ערעורים של המערערים (ע.א. 12-04-2640) יש לקבל הואיל ובנסיבות הענין שבפנינו היה
מקום לדחות את תביעתו של המשיב גם בכל הנוגע לעילה של פגיעה באוטונומיה.

כפי שהוסבר על ידי המומחה מטעם המערערים, שעמדתו כמצויין כבר לעיל היתה מקובלת
על בית משפט קמא, הסיכוי לנזק עצבי קבוע כתוצאה מבלוק מנדיבולרי, הוא בשיעור של
0.01% - 0.0001%.

המומחה מטעם המערערים גם העיד על הפרקטיקה המקובלת וציין שנוהגים להסביר
למטופל מראש את הסיכונים והסיבוכים האפשריים הסבירים לאותו טיפול. ואולם:

"אנו לא מיידעים אותו שיש סבירות אפסית וקלושה לפגיעה בעצב הלסת או
בעצב הלשון, כתוצאה מההרדמה. לא יידענו בעבר וגם היום אנו לא מיידעים".

ל. בית משפט קמא כותב בפיסקה 31 של פסק דינו שכפי שנקבע בפסיקה יש ליידע מטופל
אודות הסיכונים השכיחים יותר בהרדמה כתוצאה מבלוק מנדיבולרי, דהיינו, גרימת נזק
עצבי חולף, ואולם, לדעת בית משפט קמא ראוי נכון וסביר ליידע גם אודות הסיכון, שהוא
אמנם נדיר יותר (משמע, נזק קבוע), ואולם, הינו חמור ובעל השלכות על חיי אדם לצמיתות.

בית משפט קמא מסביר שסיכון כזה רלוונטי לצורך קבלת החלטה מושכלת האם לעבור את
הפרצדורה הטיפולית אם לאו, ומה גם שתוספת הגילוי בדבר אפשרות לנזק קבוע, הסבר
שיבוא בנוסף להסבר בדבר אפשרות לנזק זמני חולף, לא תגזול משאבים גדולים יותר, ולא
תיצור הכבדה בלתי סבירה על הרופא, ומה עוד שהטיפול הספציפי שעבר המשיב לא היה
בגדר הכרח ולא היה בגדר טיפול דחוף.

ל"א. עמדתנו בענין זה שונה, וזאת בגלל נדירות הסיכוי לנזק עצבי קבוע מחמת בלוק מנדיבולרי,
סיכוי שעומד על 0.01% - 0.0001%, ובשים לב לפסיקה שעליה נצביע להלן.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

11 נובמבר 2012

ע"א 12-04-2640 בנדל ואח' נ' בולגנים
ע"א 12-03-54445 בולגנים נגד בנדל ואח'

בדלתיים סגורות

ל"ב. בע.א. 7756/07 נמרוד גרסטל נגד ד"ר עוזי דן ואח' (מיום 21.12.10), כתב כב' השופט א. רובינשטיין בפיסקה כ"ב (דעת הרוב), שחובת היידוע קיימת באשר לסיכונים רפואיים העשויים להיות רלוונטיים למצבו של המטופל "אך היא אינה מתפרסת עד כדי "עוקצי תאנים" של סיכונים רחוקים ובלתי רלוונטיים לו".

בקשה לדיון נוסף בענין הנ"ל (דנ"א 121/11) נדחתה על ידי המשנה לנשיאה (בדימוס) כב' השופט א. ריבלין, בהחלטתו מיום 5.12.11, שם ציין בין היתר:

"בפסיקה נקבע גם כי חובת הגילוי, הן ביחס לטיפולים או בדיקות המבוצעים במטופל הן ביחס לכאלה שאינם מבוצעים ושניתן לבצעם, אינה מוחלטת. כך, למשל, אין היא חלה ביחס לסיכונים רחוקים שבנסיבות הענין אינם מהותיים.....".

ל"ג. בע.א. 718/06 אליהו סתחי נגד מדינת ישראל (מיום 30.10.07) נקבע:

"אלא שחובה זו אינה יכולה להיות מוחלטת. לא ניתן לדרוש, לא כענין שמדיניות ולא מתוך ההגיון הסביר, כי בטרם יבוצע כל הליך רפואי שהוא יידרש הרופא המטפל לשטוח בפני המטופל את אין-ספור ההשלכות והתוצאות שעשויות להיות להליך, נדירות ככל שיהיו. יתרה מכך, חובת יידוע בהיקף בלתי מוגבל לא תיטיב גם עם המטופל, אשר ימצא עצמו נחשף למידע רב מכדי שיוכל להתמודד עימו, כך שהדבר למעשה יפגע ביכולתו להגיע להחלטה מושכלת.....".

ל"ד. בע.א. 4960/04 סידי נגד קופת חולים (מיום 19.12.05), נקבע (בפיסקה 12):

"היקף המידע הטעון גילוי נגזר, בין היתר, מתוחלת הסיכון הכרוך בטיפול (מכפלת הסתברותו ושיעורו) ומהסיכוי הצומח ממנו".

גם בע.א. 6153/97 שטנדל נגד פרופ' שדה, פ"ד נ"ו (4) 746, בעמ' 757, נקבע שאת חובת היידוע יש לבחון לפי מידת שכיחותו של הסיכון ומהות הסיכון המגולם בו, אל מול מידת דחיפותו של ההליך הנדרש, סיכויי הצלחתו, והאלטרנטיבות המצויות לו.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

11 נובמבר 2012

ע"א 12-04-2640 בנדל ואח' נ' בולגנים
ע"א 12-03-54445 בולגנים נגד בנדל ואח'

בדלתיים סגורות

1 כאמור כבר לעיל בענייננו, נקבע על ידי בית משפט קמא (פיסקה 26 של פסק הדין),
2 שהאלטרנטיבה היחידה היא הרדמה או ויתור על הטיפול, וממילא לא ניתן לתת מידע ביחס
3 לאלטרנטיבות שאינן קיימות בעולם רפואת השיניים.

4
5 ל"ה. המסקנה מן האמור לעיל היא שבנסיבות המקרה שבפנינו, לא היתה מוטלת על המערער
6 החובה להביא לידיעת המשיב את האפשרות של גרימת נזק עצבי קבוע כתוצאה מן הבלוק
7 המנדיבולרי, בהיות אפשרות זו נדירה ביותר. מכאן, שהמערער לא הפר את חובת הגילוי
8 והיידוע כלפי המשיב, ומשכך, יש לקבל את הערעור ולדחות את תביעתו של המשיב גם בכל
9 הנוגע לעילת הפגיעה באוטונומיה, וזאת נוכח מסקנתנו שהמערער לא הפר את חובת הגילוי
10 והיידוע כלפי המשיב.

11
12 ל"ו. באופן רגיל, משמתקבל ערעורו של נתבע ובית המשפט שלערער מגיע למסקנה שיש לדחות
13 את התביעה, יש גם להורות לתובע להשיב את כל הכספים ששולמו לו על ידי הנתבע
14 בעקבות פסק הדין של הערכאה הדיונית, ואולם, בענייננו, הודיע ב"כ המערערים (עמ' 11
15 לפרוט') לאחר פנייתנו אליו, כי מרשתת תסכים, בהגיונותה, ונוכח נסיבותיו המיוחדות
16 האישיות של המשיב, שהכספים ששולמו למשיב על יסוד פסק דינו של בית משפט קמא,
17 יישארו בידיו של המשיב, ככל שיתקבל הערעור ויבוטל פסק הדין החל מפיסקה 27 ואילך,
18 ומשכך, קובעים אנו שהמשיב איננו חייב בהחזרת הכספים ששולמו לו.

19
20 ל"ז. אנו גם מקבלים את הודעת ב"כ המערערים שלפיה המערערת מס' 2 איננה סוכנות ביטוח
21 (כפי שצויין בפיסקה 1 של פסק הדין, וכן גם בפיסקה 6) אלא היא חברה לניהול תביעות,
22 ויש איפוא לראות בענין זה את פסק דינו של בית משפט קמא כמתוקן בהתאם.

23
24 ל"ח. התוצאה מכל האמור לעיל היא כדלקמן:

25
26 1. אנו דוחים את ערעורו של המשיב (המערער) בע.א. 12-03-54445.

27
28 2. אנו מקבלים את ערעורם של המערערים בע.א. 12-04-2640 וקובעים שהמערער מס'
29 1 לא הפר את חובת הגילוי והיידוע, ומשכך, יש לבטל את חיובם של המערערים
30 בגין העילה של הפגיעה באוטונומיה. קביעתו של בית משפט קמא בענין זה
31 מבוטלת, ולפיכך אנו דוחים את תביעתו של המשיב.
32

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

11 נובמבר 2012

ע"א 2640-04-12 בנדל ואח' נ' בולגנים
ע"א 54445-03-12 בולגנים נגד בנדל ואח'

בדלתיים סגורות

1 יחד עם זאת, אנו קובעים, בשים לב להסכמות ב"כ המערערים, שכל הכספים
2 ששולמו על ידי המערערים למשיב על יסוד פסק דינו של בית משפט קמא, יישארו
3 בידי המשיב.

4
5 3. בנסיבות הענין אנו מורים שלא יהא צו להוצאות בערכאת הערעור.

6
7 כמו כן אנו מורים למזכירות בית המשפט להחזיר לידי המערער בע.א. 54445-03-12
8 12, מר אברהם בולגנים, את הפקדון שהפקיד בבית משפט זה לצורך הערעור.

9
10 ניתן היום, כו' חשון תשע"ג, 11 נובמבר 2012, בהעדר הצדדים.

11
12 פסק הדין יעמוד לעיון הצדדים במזכירות מדור ערעורים החל מיום שני 12.11.12, כפי שקבענו
13 בהחלטתנו מיום 30.10.12.

14
15 עוד ובנוסף אנו מורים למזכירות להמציא את העתק פסק הדין לב"כ המערערים (משרד עו"ד צ.
16 יעקובוביץ).
17

נ. וילנר, שופטת

ע. גרשון, שופט

י' גריל, שופט, ס. נשיא
[אב"ד]